

Arbetslivsmuseerna är helt rätt i tiden!

Arbetslivsmuseer arbetar ständigt med att medvetandegöra människans förståelse för betydelsen av sin egen historia.

Arbetslivsmuseerna är en kulturpolitisk mycket viktig grupp av museer som verktyg i arbetet med att demokratisera detsamma.

Det är inte alltid så lätt som det låter.

Det handlar om att bjuda in till dialog.

Att erkänna levnadskunskap.

Att verkligheten överträffar dikten.

Arbetslivsmuseerna drivs till största delen av ideella krafter. Genom deras insatser bevaras, brukas, berikas och levandegörs 1900-talets historia och en stor del av Sveriges industriella kulturarv på den plats där den utspelat sig. Gemensamt för många av museerna är att de berättar om människor med utgångspunkten i vardagen, och tekniska system.

Museerna finns över hela Sverige men är av naturliga skäl vanligare i mindre städer och på landsbygd där man inte på samma sätt konkurrerar om tomtmarken, vilket varit en bidragande orsak till att fabriksbyggnader, arbetsplatser och bostadshus fått stå kvar.

Utgångspunkten må vara i historiens fotspår men vardagen är nuet för framtiden.

Arbetslivsmuseernas verksamhet är angelägen och angår!

Läroplanen Lgr11 bjuder åter in betydelsen av ämnet historia - dock med fötterna i det tvärvetenskapliga:

Det förflutna präglar vår syn och förståelse på och för nutiden och därmed uppfattningen om framtiden. Vi måste lära hur historiska förhållanden, begrepp och metoder kan användas för olika syften, samt om skillnader och likheter i människors levnadsvillkor och värderingar. Genom ett Historiskt perspektiv kan eleverna utveckla en förståelse för samtiden och en beredskap inför framtiden samt utveckla sin förmåga till dynamiskt tänkande...; Kunskap kommer till uttryck i olika former- såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet- som förutsätter och samspelar med varandra. (Lgr11)

Välkommen till Arbetslivsmuseerna - en bit koncentrerad historia som talar till alla sinnen!

Det var en gång...

kan bli en alldeles dammig, tråkig och oengagerad berättelse. Men den kan också bli alldeles lysande, levande och oförglömlig!

Läs mer i *När röken lagt sig* start sid 27. (ISBN 91-972321-6-5).

Vi ska inte uppfinna hjulet utan försöka hitta det bästa som oftast är det enkla.

Vi ska se möjligheter.

Vi ska vara nyfikna och lekfulla.

Vi ska ge intryck en chans till uttryck och känsla.

Arbetslivsmuseerna är / ska bli ett med läroplanen!

Dagordning för Välkommen till Lärosal Arbetlivsmuseum!

Varför ska en skolklass göra sig besväret att åka till ett Arbetlivsmuseum, oftast på en plats i utkanten av de stora vägarna och samhällena, ofta med kostnader för det pedagogiska programmet, transport och merarbete för läraren?

För att vi erbjuder något som skiljer sig från en vanlig dag i skolan!

För att vi ersätter ord med handling!

För att vi presenterar verktyg som lyfter, stärker och utvecklar var och en!

För att vi vill låta hjärnan ”se”, därefter ge handen och hela kroppen en chans att taktilt tolka hjärnan - intrycken, känslan, doften, lukten, smaken, upplevelsen... för att allt detta sammantaget ska inta en plats i det sinnliga hjärtat! Huvud, hand, hjärta.

För att vi bjuder in till tvärvetenskapliga aktiviteter i samverkan med andra!

För att vi bjuder in till dialog kring begrepp som genus, generation, etik, etnicitet, kulturtradition, allas lika värde och rätt, referensramar, erfarenhet, kunskapsöverföring.

För elevens

...kunskaper om historiska sammanhang, sin historiska bildning och sitt historiemedvetande. Detta innebär en insikt om att det förflutna präglar vår syn på nutiden och därmed uppfattningen om framtiden.

...kunskaper om historiska förhållanden, historiska begrepp och metoder och om hur historia kan användas för olika syften.

...historiska kunskaper om likheter och skillnader i människors levnadsvillkor och värderingar. Därigenom ska eleverna få förståelse för olika kulturella sammanhang och levnadssätt.

...historiska referensramar och en fördjupad förståelse för nutiden.

...kronologiska överblick över hur kvinnor och män genom tiderna har skapat och förändrat samhällen och kulturer.

...nyfikenhet på historia.

...utveckling av kunskaper om hur vi kan veta något om det förflutna genom historiskt källmaterial och möten med platser och människors berättelser.

...vilja att fråga och värdera källor som ligger till grund för historisk kunskap.

...förståelse för att varje tids människor måste bedömas utifrån sin samtids villkor och värderingar.

... förståelse för hur historiska berättelser används i samhället och i vardagslivet.

...olika perspektiv på sina egna och andras identiteter, värderingar och föreställningar.
(Lgr11)

Här skissas en möjlig spelplan för hur ett mottagande av en skolklass kan genomföras hos ett Arbetslivsmuseum.

*Utan tvivel
finns det en sakligt motiverad skräck
för teknikens rörliga skapelser
och den kommunikationstekniska utvecklingen.
ur riksprojektet Mångfald*

Men...

...räds ej vare sig telefon, dator e dyl, postgång med brev, cyklar, bilar, bussar, tåg...
ta **personlig kontakt** med intresserad lärare! Samtalet med läraren informerar om årskurs, antal barn, transport, tid till förfogande, önskemål, förutsättningar och möjliga datum.

Tänk på!

Tipsa läraren om hur resan till museet kan bli en del i berättelsen, hur inledningen för dagen på Arbetslivsmuseet kan förberedas - vägbeskrivning, finns det material att tillgå på museets eller kommunens hemsida, kartor...

Exempel Statarmuseet: Vägen till Statarmuseet i Skåne går på asfalterade vägar, förbi städer och/eller större samhällen, odlingsmark som "jordbrukas" eller omvandlats till golfbanor. Avslutas med en tur på en guppig grusväg mellan beteshagar och odlingsmark, förbi änkehuset - idag en hälsoträdgård för mindfulnesssträning, platsen där tegelbruket låg - idag en hästpaddock, "döskogen" och så stathuset Lången / Kärringaträtan med uthus, gräsytor, odlingar, träd, djur och mot öster Bokskogen - idag Malmö Stads rekreatiomsområde.

Beroende på dagens innehåll och platsens karaktär kan det vara bra att känna till eventuella allergier, funktionsförmågor mm.

Exemplet Statarmuseet. Här finns djur med både päls och fjäder, utemiljö där "gräs och gröda gror", trappor, utedass och i en del av programmen ska mat tillredas och bröd bakas. Pollen, gluten, lactos, mjölkprotein, fjäder, päls, damm...

Lägg därtill olika ställningstaganden - vegetarian, vegan...

Med detta som bas formas **en dag / ett dagsverke på Arbetslivsmuseet**. Hur?

Genom att möjliggöra aktivt deltagande utifrån museets och deltagarnas förutsättningar, årstid, kunskap och önskemål! Förslaget skickas till läraren för eventuella synpunkter och ändringar. Därefter spikas dag och program.

Tänk på!

Information kring kläder för väder, påminn om mellanmålet och betydelsen av att dokumentera.

Exempel Statarmuseet: Våra program genomförs till stor del utomhus oavsett väder. Mellanmålet är av stor betydelse för orken. Minnet är kort. En bild, några nerskrivna ledord, något att ta med hem efter dagen på museet och en lärare som förstår betydelsen av uppföljning - dokumentera! En av våra återkommande lärare för årskurs fyra sammanställer minnena av dagen för att sedan visa det på avslutningen i nian...!

Helheten är av stor vikt för den samlade upplevelsen. Att sätta ”pricken över i-et”. Inget är för stort och inget är för litet.

Tänk på!

Hur är det första intrycket när de kommer till museet? Hur ser området ut? Se de små tingens och detaljernas betydelse och koppla det till den berättelse museet bär ansvar för. Om det finns moderna ting på museet - förklara varför. Ex element, ledlampor, el, brandsläckare.

Exempel Statarmuseet: Vi har inga plastkrukor till pelargoniorna, undviker moderna ting i de rekonstruerade miljöerna, våra utemöbler är i trä och metall, soptunnorna inbyggda eller gömda, skyltarnas utformning...inget är för stort eller för litet. Lägg därtill tupparnas galande, suset i träd Kronorna och doften av vedeldade spisar...

Välkommen! Finns det något att samlas kring som binder samman Just nu med Förr, Här med Där, Generation och Genus? Hur bemöter vi barnen?

Tänk på!

Första kontakten mellan besökarna och museets pedagoger.

Inkludera istället för att exkludera.

Förenkla utan att förvanska!

Enkelhet! Det uppenbara kan vara byggstenen till helheten.

Räds ej ”svåra” ord. Förklara! Språket - en del av kulturarvet.

Exempel Statarmuseet: I alla tider över hela världen har människor i sin kamp för det existensiella förberett jord för odling - avverkat skog, brutit stubb, plockat sten...

Dagen på Statarmuseet inleds vid Stenskulpturen - en stenhög som började byggas år 2000...må pyramiderna i Egypten bäva. Alla deltagare ställer sig i ring runt högen, lyssnar på en kort Välkommen hit! berättelse och nedlägger därefter sin medhavda sten på lämplig plats på högen. Stenskulpturen är därmed i ständig förändring med stenar i stort sett från hela världen samt ett resultat av tusentals besökare.

*Barn är ett folk och dom bor i ett främmande land,
detta land är en äng och en vind.
Där finner kanske en pojke ett nytt Samarkand
och far bort på en svängande grind.*

...
*Där - finns det riken som ingen av oss tar ifrån dem.
Alla är barn, och dom tillhör det gåtfulla folket.*

text: Beppe Wolgers

Området famnas med en inledande promenad för överskådlighet, respekt för platsen och berättelsen, känslan av "jag hittar själv" och orientering kring var nödvändiga utrymmen finns tex toaletter, tvättrum, utställningar, verksamheter...

Tänk på!

Undvik negationer! Istället för att "här får ni inte" använder vi uttrycket "så här gör vi här" med en förklaring om varför. Handling och konsekvens.

Exempel Statarmuseet: Istället för att säga "Ni får inte kasta sten på grisarna" är vår andemening "Grisarna har ett stort förtroende för människans godhet. Tack för att ni respekterar och efterlever detta". Vi talar om hur man betar sig och varför samt anpassar ordvalet till grupp och förutsättningar.

Berättelsen. Fånga uppmärksamhet, skapa intresse som ger ett engagemang som skapar en delaktighet i en aktivitet utifrån personliga förutsättningar och önskemål.

Tänk på!

Betydelsen av nyfikenhet, frågor, överraskning och lekfullhet!

Exempel Statarmuseet: Vi berättar med drama, kläder, bilder, utensilier, historiska ting, leksaker mm. Ibland dyker vi upp utklädda till mjölkerskor och statare på besök från 1920 - Hulda, Karla, Karl. För vi vill berätta, jämföra och ställa i dagen det vi sett och hört från vår plats i himlen! Eller också har vi en resväska full med ting som vi bygger den historiska berättelsen med - formger en bild till berättelsen, tolkas som "enkel svenska" i det att bildspråket är gränslöst, skapar nyfikenhet kring vad som komma skall och ersätter samtidigt ett skrivet berättarmanus.

Berättelseformerna möter alla bokade grupper, pedagogiska program, konferenser.

Motto. En överenskommelse med klasserna att de kommentarer som läggs kring det som görs ska handla om positiv förstärkning i denna lärostund. Tillfälle till synpunkter och konstruktiv kritik ges vid den avslutande utvärderingen **Tack för idag.**

Tänk på!

Positivism, mod, nyfikenhet och vilja - en bra väg att gå för att få uppleva allt som ett historisk besök kan bjuda. Tänk på att barn är olika! Tillit till barnens förmågor!

Exempel Statarmuseet: Barn är olika - Bejaka! En elev ville inte ta av sig sina handskar under hela dagen. Vid mötet med en av museets kaniner klappades den med kommentaren ”så len och mjuk den är”.

Nu och då krocken. Mycket har hänt och händer över tid. Utveckling, teknik, vetenskap mm. Men även *Land ska med lag byggas* - samtidens norm - lagar, fackliga avtal, bestämmelser, kulturtradition, och praxis - hur man gjorde trots, tack vare eller på grund av normerna (*förståelse för att varje tids människor måste bedömas utifrån sin samtids villkor och värderingar. (Lgr11)*) Att komma till en plats där historien ägt rum, att bjudas in till en historisk resa tillbaka i tiden ger alla deltagare en chans att uppleva saker som kanske var vardag för deras mormor och farfar. Tala om att ta vara på stunden då historien kan krypa upp genom fötterna, kännas i händer, doft och smak...

Tänk på!

Möjligheten att tala om *Land ska med lag byggas* och göra kopplingar till *Lgr11*.
Bejaka både nuet och tider som flytt samt mötet dem emellan.

Exemplet Statarmuseet: Det innebär att mobilerna inte ska användas för samtal eller ljud. Inga hörlurar som stänger ute ljud och skapar en barriär för samverkan och samtal i gruppen och med museets pedagoger. Men mobilen ska också bejakas - mobilens kamera är toppen att använda för dokumentation och som verktyg för att läsa av t ex QR koder. Och det går att få barnen att förstå detta genom att ge dem beröm för tanken till dokumentation och kunskapsletning samt ställa frågan om mobiler fanns den tid detta besök gäller. Svaret är enkelt.

Vår djurhållning är ett annat område där vi får en chans att resa över tid och tala om djurvård, djurhållning, miljö och etik. Betydelsen av kretslopp och tankar på ett hållbart resursstarkt samhälle är andra beröringspunkter. För statarna var det en nödvändighet - medan vi än idag har svårt att över gränser enas om betydelsen av ett globalt miljöansvar.

Förutsättningarna för liv på jorden är unika, föränderliga och sårbara. Det är därför alla människors ansvar att förvalta jorden så att en hållbar utveckling blir möjlig. Samspelet mellan människan och hennes omgivning har gett upphov till många olika livsmiljöer. Kunskap om dessa miljöer och kan bidra till förståelse av människans levnadsvillkor. (Lgr11).

Verksamhet! Nu är vi redo att ta tag i dagen.

Tänk på!

Skolklasserna har under många år ökat alltmer i elevantal medan medel till verksamhet utanför skolsalarna minskat. Tex får föräldrar inte längre bidra för att möjliggöra utflykter. En bra tanke sett till allas lika rätt, men önskvärt vore om politikerna kompenserade detta och stödde det engagemang som många lärare visar. Ofta försöker man fylla en hel buss för

att maximalt utnyttja kostnaden. Det innebär, sett ur ett kvalitetstänk, att besöksgrupperna kan bli mycket stora och bör delas in i mindre grupper. Vilket i sin tur kan innebära fler stationer att röra sig mellan. En historisk resa där det behövs flera pedagoger.

Exempel Statarmuseet: Vårt ”tyngsta” pedagogiska program sträcker sig över 7,5 lektionstimmar (ca 5 klocktimmar) och innefattar verksamhet kring hem, jord, djur med kopplingar till etik, ett hållbart samhälle, allas lika värde och rätt, genus, generation och kulturtradition. Klassen delas in i små grupper för delaktighet i olika verksamheter. Vi vill att alla barn ska känna sig sedda! Dessa grupper ingår under dagen i en rockad som fördelas över dagen. Varje moment tar ca 40 minuter - lika länge som en skollektion. Det innebär att alla elever hinner vila i sin uppgift och låta saker och ting ta tid. Vi arbetar med två - fyra egna pedagoger och med visst stöd från medverkande lärare. Byn Torup med Bokskogen ingår i program med många deltagare i syfte att ge mer utrymme och ett bättre lugn under stunden på själva museiområdet.

*Jag behöver lugn jag behöver ro
det är tid att växa som tarvas
inget kan växa inget kan gro
i en åker som ständigt harvas*

Tack för idag! Samling och samtal för gemenskap, avslutning, sammanfattning, utvärdering, synpunkter. Vad tycker ni varit bra idag? Varför? Vad tycker ni ha varit mindre bra idag? Varför? Är det någonting ni sett, hört eller gjort idag som ni undrar kring?

Tänk på!

Knyt ihop dagen. Lugnet. Ta hjälp av litteraturen. Mumsa på mellanmål för återhämtning av kraft. Uppmuntra till samtal om upplevelser, frågor, slutledning.

Exempel Statarmuseet: Här ser vi betydelsen av vuxnas närvaro som observatörer mer än som deltagare. Barnen gör! Medföljande vuxna iakttar, förmedlar och bistår vid behov. Pedagogerna vägleder och delegerar. Dagens avslut strävar efter lugn och eftertanke i kombination med saft och barnens egna vedugnsbakade kakor eller bullar. Genomgång av Statarspåret - en gruppverksamhet utformad som en tvärvetenskaplig runda på 2 km. Under fiket läser vi ett avsnitt ur bok anpassad till barnens ålder. Frågor, funderingar och oftast imponerande tankar och slutledningar har gett oss mången härlig anekdot. ”Jag kände mig betydlig”. ”Men - snart är ju vår tid förr i tiden. Hur lång tid tar det?”. ”Krossa stereotyperna!”. ”Va - vi är helt slut...och ändå har vi inte mjölkat en enda ko...”.

***Museer skall inte vara organiserade för att passa akademiska discipliner
utan för att passa människors,
och speciellt barnens gränslösa nyfikenhet.***

(engelske museiexperten Kenneth Hudson).